

Arbetsmarknadsutskottets betänkande

1978/79: 27

med anledning av propositionen 1978/79: 83 om sysselsättnings-
skapande åtgärder i Vindelälvsområdet jämte motioner

Regeringens förslag

I propositionen föreslås att riksdagen skall

1. godkänna de av statsrådet Wirtén föreslagna riktlinjerna för särskilt stöd till sysselsättningsskapande åtgärder i Vindelälvsområdet,
2. till Särskilda sysselsättningsskapande åtgärder i Vindelälvsområdet på tilläggsbudget II till statsbudgeten för budgetåret 1978/79 under tolfte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 100 000 000 kr.

Motionsyrkandena

1978/79: 670 av Lars Werner m. fl. (vpk)

I motionen yrkas att riksdagen i anledning av propositionen 1978/79: 83 hemställer hos regeringen att förslag om särskilda sysselsättningsskapande åtgärder i Vindelälvsområdet till en storlek som motsvarar tidigare gjorda utfästelser snarast föreläggs riksdagen.

1978/79: 2029 av Georg Andersson m. fl. (s)

I motionen yrkas

1. att riksdagen med ändring av propositionen 1978/79: 83 godkänner de av motionärerna i berörda avscenden föreslagna riktlinjer för särskilt stöd till sysselsättningsskapande åtgärder i Vindelälvsområdet,
2. att riksdagen utöver de i propositionen föreslagna medlen 100 milj. kr. medger att ytterligare 100 milj. kr. inom ramen för beredskapsmedel på sätt som föreslås i motionen anvisas för åtgärder i Vindelälvsområdet.

1978/79: 2041 av Lilly Hansson (s)

I motionen yrkas att riksdagen beslutar att inom ramen för de medel som anvisats för sysselsättningsskapande åtgärder i Vindelälvsområdet ställa 5 milj. kr. till utvecklingsfondens förfogande.

1978/79: 2052 av Jan-Ivan Nilsson m. fl. (c)

I motionen yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna

1. att det geografiska område som berördes av projekteringen för en utbyggnad av Vindelälven i första hand skall prioriteras i fråga om statliga åtgärder inom Vindelälvsområdet,

2. att de extrakostnader, som riksdagsbeslutet att utlägga Vindelälven som riksintressant bevarandeområde med särskilt stränga miljökrav innebär, betalas genom extra statsbidrag under en 10-årsperiod,

3. att insatserna i Vindelådalen i tillämpliga fall läggs till de ordinarie statsbidragen upp till en högsta gräns av 75 % av bidragsunderlaget och att i särskilt angelägna fall en högre gräns för statsbidrag skall kunna tillåtas samt

4. att 10 milj. kr. under en 5-årsperiod ställs till utvecklingsfondernas i Västerbottens och Norrbottens län förfogande för industriell utveckling i Vindelälvsområdet i huvudsak enligt i motionen uppdragna riktlinjer.

1978/79: 2054 av Tore Nilsson (m)

I motionen yrkas att riksdagen uttalar att även väg 628 skall komma i fråga vid medelstillelningen enligt förslag i propositionen 1978/79: 83.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att 100 milj. kr. anvisas för särskilda sysselsättningsskapande åtgärder i Vindelälvsområdet. Av beloppet föreslås 40 milj. kr. bli använda för att fullfölja den påbörjade upprustningen av vägen 1140 mellan Ammarnäs och Sorsele samt 15 milj. kr. för investeringar i ett hälsocentrum i Vindelns kommun. Övriga medel föreslås bli preliminärt fördelade av länsarbetsnämnderna i Västerbottens och Norrbottens län efter samråd med länsstyrelserna i dessa län. Beslut i bidragsärende skall meddelas av regeringen. Medlen som bör kunna användas för investeringar som påbörjas före utgången av budgetåret 1981/82 skall syfta till att öka sysselsättningen på både kort och lång sikt.

Utskottet

Propositionens förslag skall ses mot bakgrund av den debatt som förts om sysselsättningen i kommunerna kring Vindelälven sedan beslut fattats att älven inte skall byggas ut.

Utskottet ansluter sig till tanken att man nu från riksdagens sida skall göra en engångsinsats som ett led i strävandena att långsiktigt förbättra sysselsättningsmöjligheterna i området. Utskottet godtar också det anslag om 100 milj. kr. som föreslås för ändamålet. Däremot är utskottet inte berett att såsom föreslås av Georg Andersson m. fl. (s) i motionen 2029 dessutom reservera 100 milj. kr. av beredskapsmedel för särskilda insatser i området. En annan sak är att man får utgå från att beredskapsmedel även i framtiden kommer att utgå i betydande omfattning

och att på det sättet motionärernas önskemål kan bli tillgodosett. Projekt kan sålunda bli finansierade med medel från både t. ex. anslaget för beredskapsarbeten och det särskilda anslaget för Vindelälvsområdet. Med vad här anförts har utskottet tillgodosett motionen 2029 och motionen 2052 av Jan-Ivan Nilsson m. fl. (c) såvitt angår förslag att medel från det särskilda anslaget skall kunna användas som en extra insats utöver andra statsbidrag, t. ex. för beredskapsarbete. I den frågan behöver motionerna inte föranleda någon åtgärd.

Av det anförda framgår också att utskottet inte är berett föreslå att ytterligare speciella medel anvisas för insatser i området. Utskottet avstyrker därför dels vpk-motionen 670 i vilken yrkas att riksdagen skall begära att regeringen lägger fram förslag om ytterligare åtgärder, dels yrkandena i motionen 2052 av Jan-Ivan Nilsson m. fl. (c) att under en femårsperiod 10 milj. kr. skall ställas till utvecklingsfondernas i Västerbottens och Norrbottens län förfogande samt att extra statsbidrag under en tioårsperiod skall utgå för att kompensera extra kostnader för miljöinsatser som föranleds av att området utlagts som ett "riksintressant bevarandecområde". Utskottet har i och för sig inte något att erinra mot att bidrag beviljas för här angivna ändamål, men i så fall får bidragsgivningen ske inom ramen för det totala anslaget. I fråga om utvecklingsfonderna kan tilläggas att riksdagen senare under våren kommer att ta ställning till bidrag till dessa.

När det gäller fördelningen av anslaget föreslås i propositionen att 40 milj. kr. skall användas till förbättring av vägen Sorsele—Ammarnäs och 15 milj. kr. till uppförande av ett hälsocenter i Vindeln med utgångspunkt att landstinget skall vara huvudman. Utskottet har inte något att erinra mot dessa prioriteringar men förutsätter att driftkostnaderna för hälsocentret finansieras på annat sätt än genom förevarande anslag.

Avsikten är vidare att de 45 milj. kr. av anslaget som resterar efter ovanstående fördelning skall disponeras av länsarbetsnämnderna i Västerbottens och Norrbottens län efter samråd med resp. länsstyrelse. Den administrativa uppläggningsföreslås bli sådan att ansökan om medel skall ställas till länsarbetsnämnd som med eget yttrande överlämnar ärendet till regeringen för slutligt avgörande.

Georg Andersson m. fl. (s) kritiserar i motionen 2029 denna beslutsordning. Motionärerna anser att regeringen bör fördela medlen mellan de båda länsstyrelserna som sedan på eget ansvar bör förfoga över dem.

Utskottet anser sig kunna godta den i propositionen föreslagna handläggnings- och beslutsordningen bl. a. av det skälet att man därigenom undgår nackdelen att medlen måste fördelas mellan länen innan aktuella bidragsprojekt kan överblickas. Utskottet vill emellertid betona att vid prioritering mellan olika projekt avgörande vikt bör fästas vid de regionala organens uppfattning. Mot bakgrund härav anser sig utskottet inte ha anledning att gå närmare in på de förslag till användning

av anslaget som förs fram i olika motioner. Det gäller motionen 2054 i vilken Tore Nilsson (m) pläderar för vägen Vännäs—Rödå, motionen 2041 i vilken Lilly Hansson (s) föreslår att 5 milj. kr. skall fördelas till utvecklingsfonden i Västerbottens län och motionen 2029 i vilken Georg Andersson m. fl. (s) vill ha riksdagsuttalanden om att även projekt som inte tidigare presenterats skall kunna få bidrag samt att medel skall kunna användas för att marknadsföra Vindelälvsområdet som rekreati-onsområde.

Utskottet har alltså den uppfattningen att det bör ankomma på organ inom länen och vederbörande kommuner att göra erforderlig priorite-ring. Utskottet utgår därvid från att den princip som anges i proposi-tionen skall bli vägledande, nämligen att projekt som stimulerar syssel-sättningen på lång sikt skall komma i fråga i första hand. Med hänvis-ning till det anförda bör de nu behandlade motionsyrkandena inte för-anleda någon åtgärd. Inte heller anser sig utskottet böra göra något ut-talande i anslutning till att Georg Andersson m. fl. (s) begär att rege-ringen snarast skall redovisa förslag om utbyggnad av vägförbindelse mellan Ammarnäs och Tärna.

Vindelälvsområdet har i tidigare utredningsarbete definierats som Arvidsjaurs och Arjeplogs kommuner i Norrbottens län samt Sorsele, Storumans, Norsjö, Lycksele, Vindelns och Vännäs kommuner i Väster-bottens län. I propositionen anføres att Arvidsjaurs kommun inte bör komma i fråga vid fördelning av de föreslagna medlen med hänsyn till att mer än 200 milj. kr. satsats i beredskapsmedel för att uppföra anläggningar för ett fredsförband i Arvidsjaur. Utskottet har samma uppfattning. Utskottet instämmer också med departementschefen i att Arjeplog och Sorsele kommuner bör ges särskild prioritet vid stödets fördelning med hänsyn till att dessa båda kommuner får anses ha den besvärligaste situationen från både kommunalekonomisk och sysselsätt-ningssynpunkt.

Frågan om den geografiska inriktningen av stödet behandlas också i motionen 2052 av Jan-Ivan Nilsson m. fl. (c). Motionärerna anser att insatser i första hand skall avse det område som berördes av projekte-ringen för utbyggnad av älven.

Motionsyrkandet är förstädeligt med hänsyn till bakgrunden till den proposition som nu föreligger. Med hänvisning till vad tidigare sagts om att bedömningar av projekt och därmed på vilka platser satsningar skall göras i första hand är en angelägenhet för regionala och lokala organ vore det oriktigt om riksdagen med ett uttalande av det slag mo-tionärerna begär skulle söka styra utvecklingen. De planer för närings-livets och samhällsservicens utbyggnad som länsorganen och kommu-nerna gjort upp inom ramen för regionalpolitisk eller annan planering bör alltså vara avgörande. Utskottet anser att denna ordning med ett

i praktiken decentraliserat beslutsfattande är den bästa metoden, och utskottet avvisar därför det aktuella motionsyrkandet.

Till sist tar utskottet upp frågan om statsbidragets storlek. I propositionen anges att som huvudregel bör gälla att statsbidraget inte skall överstiga 75 % av kostnaderna samt att det får ankomma på regeringen att ge närmare riktlinjer för statsbidragets storlek och i övrigt utfärda de närmare föreskrifter som behövs. I motionerna 2029 av Georg Andersson m. fl. (s) och 2052 av Jan-Ivan Nilsson m. fl. (c) begärs att statsbidrag i vissa fall skall kunna beviljas för mer än 75 % av kostnaden för ett projekt. Utskottet vill framhålla att detta förslag går att för- ena med vad som förordas i propositionen. I vissa fall, och det torde främst gälla projekt i Sorsele och Arjeplogs kommuner, bör statsbidrag alltså kunna utgå med högre procenttal än 75. Med det anförda har utskottet besvarat också dessa motionsyrkanden som inte heller bör för- anleda något initiativ från riksdagens sida.

Sammanfattningsvis biträder alltså utskottet med det anförda de för- slag som läggs fram i propositionen. Motionerna bör inte leda till några direkta tillkännagivanden från riksdagens sida, men genom vad utskottet anfört har de i vissa delar blivit tillgodosedda.

Utskottet hemställer

1. beträffande *begäran om förslag till ytterligare åtgärder* att riksdagen avslår motionen 1978/79: 670,
2. beträffande *medel till utvecklingsfonden i Västerbottens län inom ramen för det föreslagna anslaget* att motionen 1978/79: 2041 inte föranleder någon riksdagens åtgärd,
3. beträffande *medel till vägen Vännäs by—Rödå* att motionen 1978/79: 2054 inte föranleder någon riksdagens åtgärd,
4. beträffande *ytterligare medel till utvecklingsfonderna i Västerbottens och Norrbottens län, m. m.* att riksdagen avslår motionen 1978/79: 2052, yrkandena 2 och 4,
5. beträffande *100 milj. kr. i beredskapsmedel* att riksdagen avslår motionen 1978/79: 2029, yrkandet 2,
6. beträffande *prioritering av insatser till områden som berördes av projekteringen för utbyggnad av älven* att motionen 1978/79: 2052, yrkandet 1, inte föranleder någon riksdagens åtgärd,
7. beträffande *högre statsbidrag än 75 %* att motionerna 1978/79: 2029, yrkandet 1 i motsvarande del, och 1978/79: 2052, yrkandet 3, inte föranleder någon riksdagens åtgärd,
8. beträffande *förslag om ändring av riktlinjerna i övrigt för stödet* att motionen 1978/79: 2029, yrkandet 1 i motsvarande del, inte föranleder någon åtgärd,
9. att riksdagen *godkänner de i propositionen föreslagna riktlinjerna* för särskilt stöd till sysselsättningsskapande åtgärder i Vindelälvsområdet,

10. att riksdagen till *Särskilda sysselsättningsskapande åtgärder i Vindelälvsområdet* på tilläggsbudget II till statsbudgeten för budgetåret 1978/79 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 100 000 000 kr.

Stockholm den 6 mars 1979

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

ELVER JONSSON

Närvarande: Elver Jonsson (fp), Bengt Fagerlund (s), Jan-Ivan Nilsson (c), Alf Wennerfors (m), Ingemund Bengtsson (s), Birger Nilsson (s), Allan Gustafsson (c), Erik Johansson i Simrishamn (s), Ingrid Ludvigsson (s), Arne Fransson (c), Bernt Nilsson (s), tredje vice talmannen Karl Erik Eriksson (fp), Pär Granstedt (c), Frida Berglund (s) och Sten Svensson (m).

Reservationer

Jan-Ivan Nilsson, Allan Gustafsson, Arne Fransson och Pär Granstedt (alla c) har avgivit följande reservationer.

1. Ytterligare medel till utvecklingsfonderna i Västerbottens och Norrbottens län, m. m. (mom. 4)

Reservanterna anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 3 som börjar "Av det" och slutar "till dessa" bort ha följande lydelse:

Såsom framhålls i propositionen bör åtgärder prioriteras som ger sysselsättning på lång sikt. Avgörande för att man skall lyckas härmed är att näringslivet i området stärks. Industrin är svagt utvecklad och det måste sättas in särskilda resurser för att stödja nyetablering och utveckling av företag. Mot denna bakgrund stöder utskottet förslaget i motionen 2052 av Jan-Ivan Nilsson m. fl. (c) att utvecklingsfonderna i Västerbottens och Norrbottens län under en femårsperiod skall tillföras 10 milj. kr. som skall disponeras för industriutvecklingen i Vindelälvsområdet. Regeringen bör återkomma med förslag på tilläggsbudget om anslag för nästa budgetår.

Utskottet biträder också förslaget i den aktuella motionen om särskilt stöd till extra kostnader för investeringar som föranleds av miljöskäl. Det torde här gälla kostnader för avloppsrening i området. För investeringar under den närmaste tioårsperioden i avloppsreningsverk bör såsom tidigare skett i området särskilt statsbidrag utgå.

Vad utskottet anfört i anslutning till yrkandena 2 och 4 i motionen 2052 bör regeringen underrättas om. Utskottet finner däremot inte skäl att föreslå någon åtgärd på grund av yrkandet i vpk-motionen 670.

dels att utskottets hemställan under 4 bort ha följande lydelse:

4. *beträffande ytterligare medel till utvecklingsfonderna i Västerbottens och Norrbottens län, m. m.* att riksdagen med bifall till motionen 1978/79: 2052, yrkandena 2 och 4, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

2. Prioritering av insatser till områden som berördes av projekteringen för utbyggnad av älven (mom. 6)

Reservanterna anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 4 börjar "Motionsyrkandet är" och på följande sida slutar "aktuella motionsyrkandet" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets uppfattning är det naturligt att de insatser, som görs med stöd av de nu aktuella medlen, i första hand kommer det område till godo som omfattades av projekteringar för utbyggnad av älven. Det är för detta område det finns anledning att hävda att kompensation bör ges för att älven inte byggs ut. Utskottet räknar med att vad här anförts beaktas av kommuner, regionala organ och i sista hand regeringen i samband med prioriteringen av aktuella projekt. Det anförda bör regeringen underrättas om.

dels att utskottets hemställan under 6 bort ha följande lydelse:

6. *beträffande prioritering av insatser till områden som berördes av projekteringen för utbyggnad av älven* att riksdagen med bifall till motionen 1978/79: 2052, yrkandet 1, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

